

Finska Missionssällskapetets
FRIVILLIGA

Tillsammans sprider vi hopp i världen.

”

***Jag dricker
kaffe nu.***

– ett uttryck som blev vanligt på 90-talet –

Gemensamma kaffeceremonier i Etiopien bryter tabun

Text och foto: Linda Juntunen

Röken från rökelsepinnarna slingrar sig samman med ångan som stiger från kaffekannan. Män och kvinnor räcker varandra små espressokoppar. I enlighet med traditionen serveras också popcorn. Kaffeceremonin har börjat.

I Etiopien är kaffe en central del av vardagen. Flera gånger om dagen samlas man kring kaffet för att umgås, förhandla och arbeta.

I Dilla har funktionshinderorganisationerna gjort kaffeceremonin till en mötesplats som för människor samman. Till kaffestunderna som ordnas i byarna bjuds alla in – både personer med funktionsnedsättning och personer utan. De gemensamma kaffestunderna minskar tabun som är kopplade till funktionsnedsättning och ökar förståelsen mellan människor.

För funktionshindrade är detta en viktig plats för kamrätstöd. Under kaffeceremonierna har också erfarenheter som man tigit om kommit upp till ytan, till exempel sexuellt våld. Då har man kunnat hjälpa funktionshindrade att få juridiskt stöd. Tidigare vågade funktionshindrade inte tala om sina svårigheter, men de gemensamma kaffestunderna har stärkt deras självförtroende så att de nu vågar möta myndigheter och kräva att deras rättigheter tillgodoses.

Funktionshinderorganisationerna i Dilla har över 600 medlemmar med olika fysiska funktionsnedsättningar. Missionssällskapet stöder organisationernas arbete genom Etiopiens nationella center för funktionsnedsättning och utveckling (ECDD).

Kaffets resa runt världen

Text och bild: Mikko Pyhtilä

I världen finns det över 120 kaffearter, varav de mest kända är Arabica (*Coffea arabica*), som har sitt ursprung i Etiopien och trivs på höga höjder, samt Robusta (*Coffea canephora*), som är mer anpassningsbart till olika växtområden. Största delen av allt det kaffe som vi dricker kommer från endast några få kaffesorter. Många mindre kända kaffesorter är hotade.

En kaffebuske – eller ett kaffeträd – kan bli upp till tio meter högt. Kaffe trivs i fukt och ljus men inte i direkt, stekande solljus. Kaffeväxten är en relativt lättskött krukväxt som även kan blomma och producera bönor hemma.

Kaffets historia sträcker sig långt tillbaka i Etiopiens historia. Etiopien är världens äldsta stat och en del av det område som betraktas som människans urhem. Människan har använt kaffeväxten i dess ursprungliga växtområden bland annat genom att koka te på kaffebuskens blad. Kaffebär och -frön har också tuggats för deras uppiggande verkan, både rostade och orostade.

Under mycket lång tid har man här även kokat bunnä, det vill säga kaffe, av de rostade fröna i kaffebäret – kaffebönorna. En av de äldre berättelserna om kaffe handlar om en herde vars get åt bär från en kaffebuske. Geten blev pigg, och därför smakade även herden på bönorna. Kaffets särskilda doft avslöjades dock först när bönorna rostades över en eld. I legenderna kring kaffe spelar även munkarna sin roll: den uppiggande kaffeväxten hjälpte dem att hålla sig vakna under bönerna.

Ordet kaffe, som förekommer i relativt likande format i olika språk, anses allmänt komma från regionen Kaffa i Etiopien, där kaffebuskar växer. Alternativt sägs ordet härstamma från det arabiska ordet qahwa. Visste du att det endast i kaffets hemland Etiopien används ordet ”bunnä” eller ”buna” (ungefär ”böna”) för kaffe, medan ordet för kaffe i andra språk mer påminner om namnet Kaffa?

Kaffebuskens skörd mognar.

I ett etiopiskt café.

Vid 1300-talet tog Marco Polo med sig kaffet till Italien och via andra rutter till Arabiska halvön, där kaffedrycken började få sin nuvarande form. Nederländarna har lämnat ett stort avtryck i kaffets historia. De förde först kaffet till Europa och exporterade sedan kaffeplantor till sina kolonier, varav flera blev dagens kaffeproducerande länder. Senare utvecklade även nederländare systemet för Rättvis handel på kaffeböndernas initiativ.

Under den senare delen av 1600-talet hade redan flera tusen kaféer grundats enbart i England. Inställningen till kaffe skiftade mellan misstänksamhet och uppskattning: var det djävulens dryck eller Guds gåva?

Under kaffets världserövring minskade dock den genetiska mångfalden då kaffet transporterades från kontinent till kontinent. Detta gjorde en av världens viktigaste handelsgrödor sårbar för ekologiska risker. I dag begränsar klimatförändringen de områden där kaffe kan odlas. Förändrade väderförhållanden försämrar kaffeskördarna och höjer kaffepiset globalt.

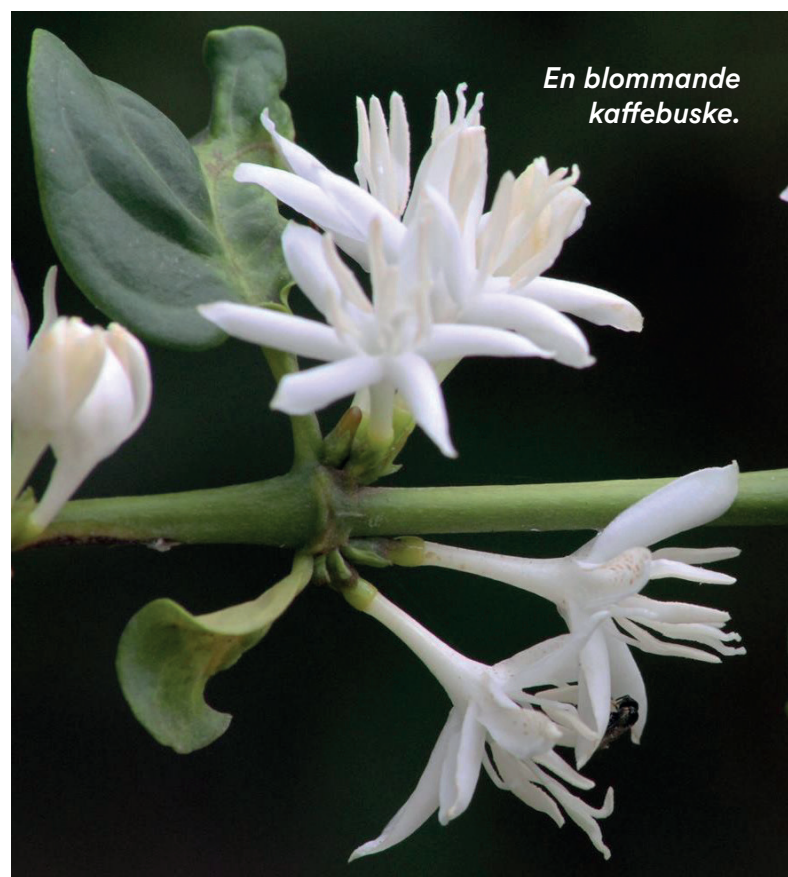
När vi träffas på ett café, en fest eller ett evenemang där det bjuds på kaffe (med ursprung i Afrika), te (med ursprung i Asien) och kakao (med ursprung i Syd- och Centralamerika) kan vi se det som att hela världen är närvarande vid festen. Likaså är Missionssällskapets olika arbetsområden på tre olika kontinenter representerat. Vi kan också se detta globala samband genom hur människor så ofta samlats kring en kopp kaffe och gett sin kaffepeng till stöd för Missionssällskapets arbete. Med dessa kaffekoppar har mycket åstadkommit. Rättvisemärkt kaffe har gett ännu fler möjligheter att förändra världen till det bättre, en kopp i taget.

Vid kyrkkaffet kan vi också fundera över hur kristendomen mycket tidigt kom till kaffets hemland Etiopien. Bibeln berättar om en etiopisk hovman som var på pilgrimsresa i Jerusalem och som döptes under resan (Apg. 8:27–39). I området kring Lalibela på Etiopiens högland stod de berömda klippkyrkorna färdiga redan på 1200-talet. Man antar att den första kyrkan byggdes redan på 700-talet. Kyrkorna fanns alltså på plats långt innan kaffet började erövra världen.

Källor: Teija Alanko: *Kultaköynnös ja unelma, huonekasvien historiaa*, SKS kirjat 2025. **Bill Laws:** *50 kasvia jotka muuttivat maailmaa*, Moreeni 2012. **Stewart Lee Allen:** *Paholaisen juoma*, WSOY 2000. **Rene Coste:** *Coffee, The Plant and the Product*, Macmillan1992. **Yle uutiset:** *Kahvi kallistuu jatkuvasti – asiantuntijat kertovat, miksi.* <https://yle.fi/a/74-20106101>

Kaffeskörd i Etiopien.

En blommande kaffebuske.

Glädjen i att göra gott:

Med hjälp av detta idékort kan du berätta om kaffe och missionsarbete under olika former av evenemang. Med hjälp av frågorna nedan kan du även hålla en rolig frågesport vid kaffebordet.

Böner, frön eller nötter? Foto: Mikko Pyhtilä

1. Frågesport om kaffe:

1. I vilket land dricker man mest kaffe per invånare?

- A) Finland
- B) Colombia
- C) USA

2. Hur många kilogram kaffe dricker en person i medeltal i Finland varje år?

- A) 4 kg
- B) 8 kg
- C) 12 kg

3. Vilket land i världen producerar mest kaffe?

- A) Colombia
- B) Brasilien
- C) Etiopien

4. Hur stor andel av världens kaffe står landet med den största kaffeproduktionen för?

- A) Cirka 10 %
- B) Cirka 20 %
- C) Cirka 30 %

5. Den mest sålda råvaran i världen är olja. På vilken plats kommer kaffe?

- A) Tionde plats
- B) Femte plats
- C) Andra plats

6. Den del av kaffet som rostar är?

- A) Bönan
- B) Fröet
- C) Nöten

Fakta om kaffet kommer från www.beansincup.se. Du hittar de rätta svaren på frågorna längst ner på sidan.

2. Para ihop orden

Här är en enkel och rolig uppgift som passar både för små och stora. Printa ut orden och länderna nedan, eller hitta egna exempel från de länder som stöds av församlingens missionsarbete.

Ord: Kahvi, kaffe, coffee, bunna, kahawa, caffè, kaffee, café, café...

Länder: Finland (finska eller svenska), Sverige, England, Etiopien, Tanzania, Italien, Tyskland, Angola (portugisiska), Colombia (spanska)...

3. Ta med en egen mugg

Utmana er själva att skippa engångskärlen vid olika evenemang och uppmuntra i stället deltagare att ta med en egen mugg. Den roligaste eller finaste muggen – eller historien bakom den – kan belönas.

Du kan också skaffa muggar eller kaffekoppar från loppmarknader, återvinningscentraler eller genom donationer till olika evenemang. Deltagarna kan sedan efter tillställningen få eller köpa med sig den mugg hen valt. Överblivna muggar kan till exempel lämnas tillbaka till en återvinningscentral.

Visste du att man vid vissa caféer och kiosker kan få ett nedsatt pris på kaffet om man köper det i en egen mugg?

Vid ett evenemang för unga vuxna i Uleåborgs stift hade engångsmuggarna ersatts med donerade muggar som de unga fick ta med sig hem efteråt.

Foto: Mikko Pyhtilä

4. En kopp kaffe som gåva eller till försäljning

Att själv odla kaffeplantor är ganska enkelt. Planterbara kaffebönor finns att köpa vid flera olika fröfirmor. Kaffeplanteringen kan vara ett roligt inslag under ett missionsevenemang ("odla din egen kaffebuske för 10 euro") eller så kan kaffeplantorna säljas till förmån för missionsarbete. Det lönar sig att blötlägga bönorna över natten innan du planterar dem.

En mugg eller en kaffekopp fungerar bra som en första kruka för plantan. På återvinningscentraler och loppmarknader kan du hitta väldigt fina och roliga muggar som kaffeplantorna får växa i. Kopparna med plantor kan ges som gåvor, eller säljas till exempel till förmån för missionsarbete i kaffets hemland Etiopien. Senare bör kaffeplantan flyttas från muggen till en större kruka.

Ps. I Pattijoki församlingshem i Brahestad växte det under en lång tid en stor kaffebuske. Den hade en gång i tiden odlats från en böna som hittats i botten av en säck kaffe som kommit till en butik. Efter flera år gav kaffeplantan skörd, och de färska bönorna såldes vidare för plantering till förmån för missionen. I Brahestad och Pattijoki finns det troligen fortfarande kaffebuskar som har sitt ursprung i missionsbasarer.

Foto: Kaffebönor som är färdiga att planteras finns att köpa i olika fröbutiker. Kaffet kan till en början odlas i en mugg eller kaffekopp. När de har växt kan de flyttas till en större kruka.

Foto: Mikko Pyhtilä

Fördjupa dig:

Fem intressanta fakta om kaffekonsumtionen i Finland: <https://yle.fi/a/7-10045233>

Här kan du läsa mer om [Fairtradekaffe](#)

Glädje, frid och mod

En stilla stund vid kaffekoppen

Sammanställd av Kati Kemppainen

I bland dricker vi kaffe utan att ens lägga märke till det. Skulle vi kunna fästa mer uppmärksamhet vid vad vi äter och dricker? Väcks det tacksamhet inom oss?

Du kan tillbringa denna stilla stund i ensamhet, tillsammans med andra eller leda den i en grupp. Materialet kan användas som en andakt eller som en programpunkt, inomhus eller utomhus.

*En lugn kaffestund vid
Victoriasjöns strand
i Tanzania.*

Foto: Mikko Pyhtilä

Stillhet

Sitt i lugn och ro och ställ kaffekoppen framför dig.
Gör korstecknet eller slut ögonen en stund – på det sätt som känns naturligt för dig.

Andas långsamt in och ut.
I ditt hjärta kan du säga
“Herre, jag är här.”

Guds närvaro

Påminn dig själv:
“Gud är i detta ögonblick, före mig och tillsammans med mig.”
(Se Ps 46:11)

Låt brådska, uppgifter och bekymmer träda åt sidan för en stund – dem får du lämna i Guds händer.

Skapelsens gåva

Se på kaffet i din kopp.
Kom ihåg att det är frukten av jorden och människors arbete – en gåva från Gud.
Du kan stilla tacka:
“Tack Gud, för denna goda gåva.”

Doft och beröring

Lyft koppen och känn värmen i dina händer.
Andas in kaffets doft.
Låt dina sinnen påminna dig om att du är skapad som en helhet – både kropp och ande.
“Du kände mig alltigenom.” (Ps. 139)

Den första klunken – som bön

Ta en liten klunk.
Stanna upp en stund.

Du kan tänka på Jesu ord:
“Jag är livets bröd.” (Joh. 6:35)
Eller be en egen kort bön:
“Herre, ge mig näring.”

Drick i Guds närvaro

Drick i lugn och ro.
Varje klunk kan vara en stilla bön utan ord.
Om tankarna vandrar, återvänd varsamt till kaffet och Guds närvaro.

Kom ihåg: du behöver inte "känna" något särskilt.
Det räcker att du är närvarande inför Gud – Gud är med dig.

En stund av tillit

Lägg märke till vad som sker i ditt hjärta och i din kropp.
Överlämna styrka och svaghet, glädje och oro till Gud.

Tänk stilla inom dig:
"Herre, du vet."

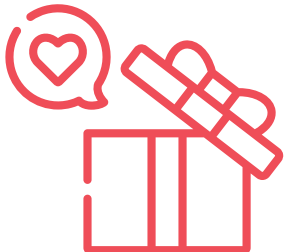
Avslut och välsignelse

Ta ännu ett djupt andetag när stunden närmar sig sitt slut.
Du kan avsluta med en bön:
"Tack för denna stund. Gå med mig denna dag."

Res dig och fortsätt din vandring lite mer rofylld -
med visshet om att Gud går med dig.

Delad glädje!

Ni kan delta i Missionssällskapets arbete genom att stöda er hemförsamlings missionsavtal eller genom att använda donationsuppgifterna nedan

Sänd ett SMS till **16155**

– skriv **HOPP10** (10 €), **HOPP25** (25 €) eller **HOPP40** (40 €)

Eller ge en valbar summa via **MobilePay** till numret **40868**

Insamlingstillstånd: RA/2020/1538, Åland ÅLR 2025/5437

Ta kontakt:

Svensk service
Tel. 040 1561 328
info@finskamissionssallskapet.fi

